2.5. Suizan

Zan, kesin bilgiye sahip olmadan tahmine göre konuşmak, fikir yürütmek, itham etmek ve bilgi vermektir. Bir kimse hakkında doğru bilgi ve delile dayanmaksızın yapılan olumsuz yorum ve görüşlere ise suizan, yani "kötü zan" denir.

Suizan, kin, nefret, düşmanlık ve kıskançlık gibi olumsuz duygu ve düşüncelerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu duygular kişinin doğru karar verebilmesini engellemekte ve yanlış davranışlara yöneltmektedir. Suizanda bulunmak kişinin saygınlığını yitirmesine, insanların ondan hoşlanmamasına neden olur, sosyal ilişkileri olumsuz etkiler, dostlar, akrabalar ve komşular arasındaki samimiyeti zedeler.

Kur'an-ı Kerim'de: **"Ey iman edenler! Zannın birçoğundan sakının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin kusurlarını ve mahremiyetlerini araştırmayın..."**[87] buyurulmaktadır. Ayetten anlaşıldığı üzere zannın hepsi günah değildir. Nitekim bir başka ayette mü'minlere karşı hüsn-i zanla muamelede bulunmak gerektiği beyan edilmektedir: "**Bu iftirayı işittiğiniz zaman, iman eden erkek ve kadınlar, kendi (din kardeş) leri hakkında iyi zan besleyip de, 'Bu apaçık bir iftiradır' deselerdi ya!"**[88] Efendimiz (s.a.v): "*Zandan sakının. Çünkü zan sözün en yalanıdır.*"[89] diyerek inananları suizandan uzak durmaları konusunda uyarmıştır.

Suizan'ın zıddı, "hüsn-i zan"dır. Hüsn-i zan, iyi ve güzel zan, bir kimse veya bir olayın iyiliği hakkında vicdanî kanaat demektir. Hüsn-i zan, ahlaki bir erdem olup Müslüman'ın özelliklerinden biridir. Peygamber Efendimiz (s.a.v), mü'minlerin Allah'a (c.c) ve birbirlerine hüsn-i zan göstermeleri gerektiğini beyan etmiştir. "*(Allah hakkında) hüsn-i zan beslemek, (onun af ve mağfiretini ummak) güzel bir ibadettir.*"[90] Bir kudsî hadisde Allah'a

TARTIŞALIM

"Mü'min suizanna sebep olmamalıdır."

Mü'minlerin annesi Safiyye Binti Huyey (r.a.) şöyle rivayet etmektedir: "Resul-i Ekrem (s.a.v) itikâfa girmişti. Bir gece onu ziyarete gidip konuştum. Sonra eve dönmek üzere kalktığım zaman, O da beni evime götürmek üzere kalktı. Bu sırada Ensar'dan iki kişi bizimle karşılaştı. Peygamber (s.a.v)'i görünce oradan çabucak uzaklaşmak istediler. Resul-i Ekrem (s.a.v): Biraz yavaş olun. Yanımdaki Safiyye Binti Huyey'dir" dedi. Onlar: Elçisinin uygunsuz bir davranışta bulunmasından Allah Teâlâ'yı tenzih ederiz, Yâ Resulallah! deyince de: "Şeytan insanın vücudunda kan gibi dolaşır, Onun sizin kalbinize bir kötülük (veya bir şüphe) atmasından korktum", buyurdu.

Buhârî, İtikâf, 11, Ahkâm, 21; Müslim, Selam, 23–25.

Hadiste anlatılan olayda Peygamberimiz (s.a.v) neden açıklama yapma gereği duymuştur? Sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.

87. *Hucûrat suresi, 12. ayet.*
88. *Nûr suresi, 12. ayet.*
89. *Buhârî, Edeb, 58.*
90. *Ebu Davud, Edeb, 81. Ayrıca bk. Ahmed İbn Hanbel, Müsned, C II, 407.*

(c.c) zan; *“Ben, kulumun bana zannı gibiyim”*[91] diye ifade edilmiştir.

İnsanlar hakkında kötü zanda bulunan Müslüman’a düşen görev Kur’an-ı Kerim’de ve hadislerde yer alan uyarıları dikkate alıp bir an önce bundan kurtulmaktır.

Her hangi bir şeyin veya insanların iç yüzünü, gizli tarafını, kusurunu araştırmak manasına gelen **tecessüs** de suizandan kaynaklanır. Allah Teâlâ (c.c), tecessüsü de yasaklamıştır.[92]

BİLGİ KUTUSU

“Namaz Hırsızlığı”

Hırsızlığın bir başka boyutu daha vardır. Bu anlatılanlar hırsızlığın görülen tarafıdır. Peygamber Efendimiz (s.a.v) hırsızlığın bir de görünmeyen tarafının olduğunu ve bunun daha fazla tehlikeler içerdiğini anlatmaktadır. Resulullah (s.a.v), “... Hırsızlığın en kötüsü de namazdan çalmaktır.” buyurdu. Bunun üzerine: “Ya Resulullah, kişi namazını nasıl çalar?” diye sordular. Şu cevabı verdi: “Rükûsunu ve secdelerini tamamlamaz.”

Muvatta, Kasru’s-Salât, 72.

91. Buhârî, Tevhid, 15; Müslim, Zikr, 2.
92. bk. Hucurat suresi, 12. ayet.
93. Nisa suresi, 29. ayet.

